

BOSH MIYA O'SMALARI

*Ro'ziyeva Feruza Beknazar qizi
Hafizova Mexribon Abduxalimova
Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi*

Annotatsiya: Bugungi kunda bunday kasalliklar paydo bo'lishini aniq ko'rsatib beradigan sinamalar mavjud emas. To'g'ri, ayrim genetik tahlillarga ko'ra qaysidir inson bunday kasalliklarga chalinishi ehtimoli yuqori ekanligini taxmin qilish mumkin. Biroq bu bir taxminligicha qoladi, kasallikka chalinish aniq fakt ekanligini bildirmaydi.

BRAIN TUMORS.

Abstract: Today, there are no tests that can clearly show the occurrence of such diseases. It is true that, according to some genetic analyses, it is possible to assume that a person has a high probability of contracting such diseases. However, this is only a guess, it does not mean that the disease is a definite fact.

Bosh miya o'smalari organizmda uchraydigan umumiy o'smalarning 6 %ini tashkil etadi. Bu kasallikning uchrash chastotasi har 100 ming odamdan 10 dan 15 ta insonda bo'ladi. Odatda bosh miya o'smalari deganda – kalla suyagi ichida hosil bo'ladigan har qanday o'smalar tushuniladi, masalan miya to'qimalaridagi o'smalar, nerv tolalaridagi, qon tomirlardagi, miya pardalaridagi, limfa tomirlari-dagi va bezlarda (gipofiz va epifiz) uchraydigan o'smalar. Shuning uchun bunday o'smalar ikkiga: miya ichi va miyadan tashqaridagiga bo'linadi.

Bosh miya o'smalari har qanday yoshda uchraydi, hatto tug'ma ham bo'lishi mumkin. Ammo bolalar orasida uchrash chastotasi kam, har 100 ming bolaga 2-4 holatlar to'g'ri keladi. Bosh miya o'smalari birlamchi – miya to'qimasining o'zidan hosil bo'lishi, yoki ikkilamchi boshqa organlarda hosil bo'lgan o'smalarning limfogen va gematogen yo'l bilan metastazlaridan hosil bo'lishi mumkin. Ikkilamchi o'smalar birlamchiga qaraganda 5-10 marta ko'proq uchraydi.

Bosh miyada o'smalar paydo bo'lishiga, barcha turdagi o'sma kasalliklari kabi radiatsiya, turli xildagi toksik moddalar va zararlangan ekologik hudud sabab bo'ladi. Bolalarda tug'ma miya o'smalari kelib chiqish xavfi yuqoriroq, embrionlik paytidagi qandaydir omil ta'sirida yuzaga kelishi mumkin. Bosh chanog'i va miya travmasi o'sma kasalliklari kelib chiqishiga va uning o'lim bilan tugashiga olib keluvchi xavf omilidir. Ko'pincha bosh miya o'smalari boshqa kasalliklarni davolash maqsadida o'tkazilgan nur terapiyalari asorati sifatida kelib chiqishi ham mumkin.

Birlamchi serebral o'smalarga neyroektodermal o'smalar: astrositar o'smalar (astrocitoma, astroblastoma), oligodendrogialin o'smalari (oligodendroglioma, oligoastroglioma), ependimar o'smalar (ependimoma, xorionodik papilloma), epifiz o'smalari (pinesitoma, pineoblastoma), nayronal o'smalar (ganglioneuroblastoma, gangliositoma), embrional va noaniq o'smalar (medulloblastoma, spongioblastoma, glioblastoma). Bundan tashqari gipofiz bezining o'smalari (adenoma), nerv tolalari o'smalari (neurofibroma, nevrinoma), miya pardalari o'smalari (meningioma, ksantomatoz o'sma, melanotik o'sma), miya limfa tugunlari o'smalari ham farqlanadi.

Metastatik o'smalar 10-30 % hollarda aniqlanadi. Erkaklarda ikkilamchi metastazlar natijasida bosh miyada paydo bo'ladigan o'smalardan, o'pka, kolorektal, buyrak o'smalaridan tarqalgani uchrasa, ayollarda esa – melanoma, kolorektal o'smalar metastazi oqibatida miya o'smalari uchraydi. 85 % ga yaqin metastaz oqibatida kelib chiqqan o'smalar miya ichida paydo bo'ladi. Kalla suyagi chuqurcha-sida ko'pincha bachadon tanasidan tarqalgan o'smalar, prostata bezi o'smalari va oshqozon ichak tizimi yomon sifatli o'smalari metastazi natijasida paydo bo'ladi.

Bosh miya o'smalarining erta belgilari miyaning qaysi qismida o'sma hosil bo'lgan bo'lsa o'sha joydagi simptomlar bilan boshlanadi. Ular quyidagi mexanizm asosida ketadi: o'smaning fizik va kimyoviy ta'siri, miya qon tomirlarining zararlanishi, tomirlarning ezilishi hisobiga ishemiya kelib chiqishi, nerv tolalarining va hujayralarning ezilishi hisobiga kamchiliklar paydo bo'la boshlaydi. Aynan o'sma paydo bo'lgan joydan miya hujayralari qo'zg'alishi, uning funksiyasi buzilishi boshlanadi (nevrologik yetishmovchilik).